

Чеховський Андрій Анатолійович

*аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу,
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»*

Chekhovskiy Andrii

*Postgraduate Student of the
International Relations and Political Consulting Department
“Ukraine” University*

ORCID: 0000-0001-5001-0483

DOI: 10.25313/2520-2294-2025-11-11605

ІНСТИТУЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM FOR IMPLEMENTING ENERGY POLICY IN THE NATIONAL SECURITY SYSTEM OF UKRAINE

Анотація. Вступ. Сучасні виклики, що постають перед Україною, значною мірою пов'язані з проблемами енергетичної залежності, трансформаціями на світових енергетичних ринках та зростанням загроз у сфері національної безпеки. Забезпечення енергетичної безпеки виступає одним із ключових чинників стабільності держави, а ефективна реалізація енергетичної політики стає критично важливим завданням у контексті захисту національних інтересів. Проблема посилюється недостатньою узгодженістю дій інституцій, що беруть участь у формуванні та впровадженні енергетичної політики, а також потребою у вдосконаленні організаційно-правових механізмів управління.

Мета. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробка практичних підходів до вдосконалення інституційно-організаційного механізму реалізації енергетичної політики України в системі національної безпеки з урахуванням сучасних викликів, загроз та стратегічних пріоритетів держави.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: нормативно-правові акти України у сфері енергетичної політики та національної безпеки, включно із стратегіями, концепціями та програмами розвитку енергетики; аналітичні документи центральних органів виконавчої влади, спеціалізованих відомств і регуляторних органів, що визначають засади функціонування енергетичного сектору; наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячені проблематиці інституційного забезпечення енергетичної безпеки, інтеграції національної енергетичної політики з міжнародними зобов'язаннями та практиками ЄС; офіційні звіти міжнародних організацій (МЕА, ЄС, Світовий банк), що містять рекомендації та приклади кращих практик у сфері енергетичної політики й управління безпековими ризиками. В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: системного аналізу (для визначення місця та ролі інституційно-організаційного механізму в системі національної безпеки України); структурно-функціонального підходу (для розкриття функціональних зв'язків між органами державного управління, регуляторами та міжнародними партнерами у сфері енергетики); порівняльного аналізу (для вивчення досвіду європейських країн у сфері інституційного забезпечення енергетичної безпеки та виділення релевантних практик для України); теоретичного узагальнення (для формування висновків щодо вдосконалення механізму реалізації енергетичної політики); логічного моделювання (для побудови концептуальної схеми взаємодії інституцій у забезпеченні енергетичної безпеки).

Результати. У статті досліджуються ключові інституційні та організаційні чинники, що визначають ефективність реалізації енергетичної політики України. Розглянуто роль центральних органів виконавчої влади, спеціалізованих відомств, регуляторних органів, а також міжнародних партнерів у формуванні цілісної системи енергетичної безпеки. Акцент зроблено на потребі налагодження горизонтальної та вертикальної взаємодії між інституціями, а також на узгодженні національних стратегій із міжнародними зобов'язаннями у сфері енергетики та кліматичної політики. У ході дослідження встановлено, що підвищення ефективності інституційно-організаційного механізму можливе шляхом посилення ролі стратегічного планування, впровадження інноваційних управлінських рішень, зміцнення координації між інституціями та підвищення рівня прозорості у сфері енергетичного регулювання. Обґрунтовується доцільність інтеграції енергетичної

політики у загальну систему державного управління безпековою сферою та необхідність її адаптації до сучасних викликів, зокрема гібридних загроз і ризиків критичній інфраструктурі. Результати дослідження мають прикладне значення і можуть бути використані при розробці стратегічних документів державної політики у сфері енергетичної безпеки, вдосконаленні нормативно-правової бази, а також для формування практичних рекомендацій, спрямованих на посилення інституційної спроможності органів державної влади та підвищення стійкості енергетичної системи України.

Перспективи. У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на розробці механізмів удосконалення координації між ключовими інституціями у сфері енергетичної політики, а також на методах оцінки ефективності реалізації державних стратегій у галузі енергетичної безпеки.

Ключові слова: енергетична політика, національна безпека, інституційно-організаційний механізм, державне управління, стратегія безпеки, енергетична стратегія.

Summary. Introduction. The current challenges facing Ukraine are largely related to energy dependence, transformations in global energy markets, and growing threats to national security. Ensuring energy security is one of the key factors for the stability of the state, and the effective implementation of energy policy is becoming a critically important task in the context of protecting national interests. The problem is exacerbated by insufficient coordination between the institutions involved in the formation and implementation of energy policy, as well as the need to improve organizational and legal management mechanisms.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological foundations and develop practical approaches to improving the institutional and organizational mechanism for implementing Ukraine's energy policy in the national security system, taking into account current challenges, threats, and strategic priorities of the state.

Materials and methods. The research materials include: regulatory and legal acts of Ukraine in the field of energy policy and national security, including strategies, concepts, and programs for energy development; analytical documents of central executive bodies, specialized agencies, and regulatory bodies that determine the principles of the energy sector's functioning; scientific works by domestic and foreign researchers devoted to the issues of institutional support for energy security, integration of national energy policy with international obligations and EU practices; official reports of international organizations (IEA, EU, World Bank) containing recommendations and examples of best practices in the field of energy policy and security risk management. The following scientific methods were used in the course of the study: system analysis (to determine the place and role of the institutional and organizational mechanism in Ukraine's national security system); structural-functional approach (to reveal the functional links between government bodies, regulators, and international partners in the energy sector); comparative analysis (to study the experience of European countries in the field of institutional support for energy security and identify relevant practices for Ukraine); theoretical generalization (to draw conclusions on improving the mechanism for implementing energy policy); logical modeling (to construct a conceptual scheme of interaction between institutions in ensuring energy security).

Results. The article examines the key institutional and organizational factors that determine the effectiveness of Ukraine's energy policy implementation. The role of central executive bodies, specialized agencies, regulatory bodies, and international partners in forming a comprehensive energy security system is considered. Emphasis is placed on the need to establish horizontal and vertical interaction between institutions, as well as on the coordination of national strategies with international commitments in the field of energy and climate policy. The study found that the effectiveness of the institutional and organizational mechanism can be improved by strengthening the role of strategic planning, introducing innovative management decisions, strengthening coordination between institutions, and increasing transparency in the field of energy regulation. The study substantiates the expediency of integrating energy policy into the overall system of state security management and the need to adapt it to modern challenges, in particular hybrid threats and risks to critical infrastructure. The results of the study are of practical importance and can be used in the development of strategic documents on state policy in the field of energy security, the improvement of the regulatory framework, and the formulation of practical recommendations aimed at strengthening the institutional capacity of state authorities and increasing the resilience of Ukraine's energy system.

Discussion. Further research should focus on developing mechanisms to improve coordination between key institutions in the field of energy policy, as well as methods for assessing the effectiveness of state strategies in the field of energy security.

Key words: energy policy, national security, institutional and organizational mechanism, public administration, security strategy, energy strategy.

Постановка проблеми. Енергетична безпека є невід'ємною складовою національної безпеки України та визначальним чинником стабільності її соціально-економічного розвитку. В умовах воєнної агресії, політичної та економічної нестабільності, зростання залежності від імпортих енергоресурсів та загроз для функціонування критичної інфраструктури особливої актуальності набуває формування ефективного механізму реалізації

енергетичної політики. Однак сучасна система управління цією сферою характеризується недостатньою узгодженістю дій між державними органами, розпорошеністю повноважень, обмеженою ефективністю координаційних інструментів та слабким інституційним забезпеченням. Це зумовлює потребу у поглибленому аналізі інституційно-організаційного механізму реалізації енергетичної політики в контексті національної безпеки та пошуку шляхів його

вдосконалення відповідно до сучасних викликів і загроз.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Актуальність досліджень інституційного забезпечення енергетичної політики України зумовлена необхідністю підвищення стійкості енергетичної системи та її інтеграції у загальну систему національної безпеки. Аналіз останніх українських і зарубіжних публікацій дозволяє визначити ключові тенденції, інноваційні підходи та практики, що можуть бути застосовані для підвищення ефективності державного управління енергетичною безпекою.

Наприклад, на думку, Галини Зеленько [1] енергетична політика України тісно пов'язана з питаннями національної безпеки, однак недосконалість інституційних механізмів та слабка координація між органами влади знижують ефективність її реалізації. Сергій Кудря [2] зазначив, що розвиток відновлюваних джерел енергії має стратегічне значення для енергетичної незалежності України, проте потребує системної державної підтримки та інтеграції у ширшу політику безпеки. Олександр Суходоля [3] сказав, що сучасні гібридні загрози створюють новий вимір енергетичної безпеки, де критична інфраструктура стає мішенню для атак, що вимагає комплексного інституційного реагування. Марія Бурковська [4] підкреслила, що успішне реформування енергетичного сектору можливе лише за умови прозорого регулювання, підвітності інституцій та тісної співпраці держави з міжнародними партнерами. Ігор Демченко [5] зазначив, що інтеграція енергетичної політики у загальну систему національної безпеки дозволяє підвищити стійкість держави до зовнішніх і внутрішніх викликів. Людмила Ковальчук [6] підкреслила важливість стратегічного планування та координації між центральними органами виконавчої влади для забезпечення надійності енергетичної інфраструктури. Андрій Плахотнюк [7] зазначив, що успішна енергетична трансформація потребує поєднання інноваційних управлінських рішень із розвитком правової та регуляторної бази.

Отже, сучасні дослідження підтверджують, що ефективність енергетичної політики України залежить від комплексного поєднання інституційної спроможності, стратегічного планування, прозорості регулювання та інтеграції з міжнародними енергетичними структурами. Використання досвіду українських і зарубіжних науковців дозволяє виокремити практики, релевантні для підвищення стійкості національної енергетичної системи та зміцнення її ролі у загальній системі безпеки держави.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробка практичних підходів до вдосконалення інституційно-організаційного механізму реалізації енергетичної політики України в системі національної безпеки з урахуванням сучасних викликів, загроз та стратегічних пріоритетів держави.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: нормативно-правові акти України у сфері енергетичної політики та національної безпеки, включно із стратегіями, концепціями та програмами розвитку енергетики; аналітичні документи центральних органів виконавчої влади, спеціалізованих відомств і регуляторних органів, що визначають засади функціонування енергетичного сектору; наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячені проблематиці інституційного забезпечення енергетичної безпеки, інтеграції національної енергетичної політики з міжнародними зобов'язаннями та практиками ЄС; офіційні звіти міжнародних організацій (МЕА, ЄС, Світовий банк), що містять рекомендації та приклади кращих практик у сфері енергетичної політики й управління безпековими ризиками.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: системного аналізу (для визначення місця та ролі інституційно-організаційного механізму в системі національної безпеки України); структурно-функціонального підходу (для розкриття функціональних зв'язків між органами державного управління, регуляторами та міжнародними партнерами у сфері енергетики); порівняльного аналізу (для вивчення досвіду європейських країн у сфері інституційного забезпечення енергетичної безпеки та виділення релевантних практик для України); теоретичного узагальнення (для формування висновків щодо вдосконалення механізму реалізації енергетичної політики); логічного моделювання (для побудови концептуальної схеми взаємодії інституцій у забезпеченні енергетичної безпеки).

Виклад основного матеріалу. Сьогодні енергетична безпека постає одним із ключових факторів забезпечення національної безпеки України, адже стабільність енергопостачання безпосередньо впливає на економічний розвиток, обороноздатність та соціальну стійкість держави. В умовах глобальних енергетичних трансформацій, загострення геополітичної ситуації та воєнної агресії питання формування дієвих механізмів реалізації енергетичної політики набуває особливої актуальності. Водночас існуючі інституційні та організаційні механізми управління енергетичною сферою характеризуються фрагментарністю, недостатньою координацією між суб'єктами державної влади та обмеженою спроможністю реагувати на новітні загрози, включаючи ризики для критичної інфраструктури. Це зумовлює потребу у комплексному переосмисленні ролі та функцій державних інституцій, вдосконаленні організаційних моделей управління й виробленні нових підходів до забезпечення енергетичної безпеки як складової національної безпеки України.

Крім того, сучасні виклики дедалі більше демонструють взаємозалежність між надійністю інституцій, які формують та реалізують енергетичну політику, та здатністю держави адаптуватися до кризових ситуацій. Підвищення рівня стійкості

енергетичного сектору можливе лише за умови узгодженої діяльності органів влади, ефективного стратегічного планування, прозорості регуляторних процесів і належного ресурсного забезпечення. Саме тому системний аналіз чинників, що визначають результативність державної енергетичної політики, набуває критичного значення у процесі формування довгострокових рішень.

Ефективність реалізації енергетичної політики України значною мірою залежить від комплексу інституційних та організаційних чинників, які визначають здатність держави забезпечувати енергетичну безпеку та стабільність енергетичного сектору. Доцільно проаналізувати ключові інституційні та організаційні чинники, що впливають на ефективність реалізації енергетичної політики України (рис. 1).

Таким чином, ефективне функціонування інституційно-організаційного механізму реалізації енергетичної політики України можливе лише за умови комплексного врахування вищенаведених чинників,

посилення координації між суб'єктами управління, удосконалення законодавчої бази та підвищення ресурсної і технологічної спроможності енергетичного сектору. Крім того, ефективне функціонування енергетичної системи України неможливе без узгодженої взаємодії ключових суб'єктів, які відповідають за стратегічне планування, регулювання, управління та міжнародну інтеграцію. Центральні органи виконавчої влади, спеціалізовані відомства, регуляторні органи та міжнародні партнери виконують різні, але взаємопов'язані функції, що забезпечують стабільність та надійність енергетичної політики держави. Взаємодія всіх суб'єктів, представлених у таблиці, є ключовим чинником формування цілісної системи енергетичної безпеки України [9].

Враховуючи зазначене, побудова ефективної системи енергетичної безпеки неможлива без глибокої координації між усіма задіяними інституціями та забезпечення узгодженості національної політики з міжнародними зобов'язаннями, що є ключовим

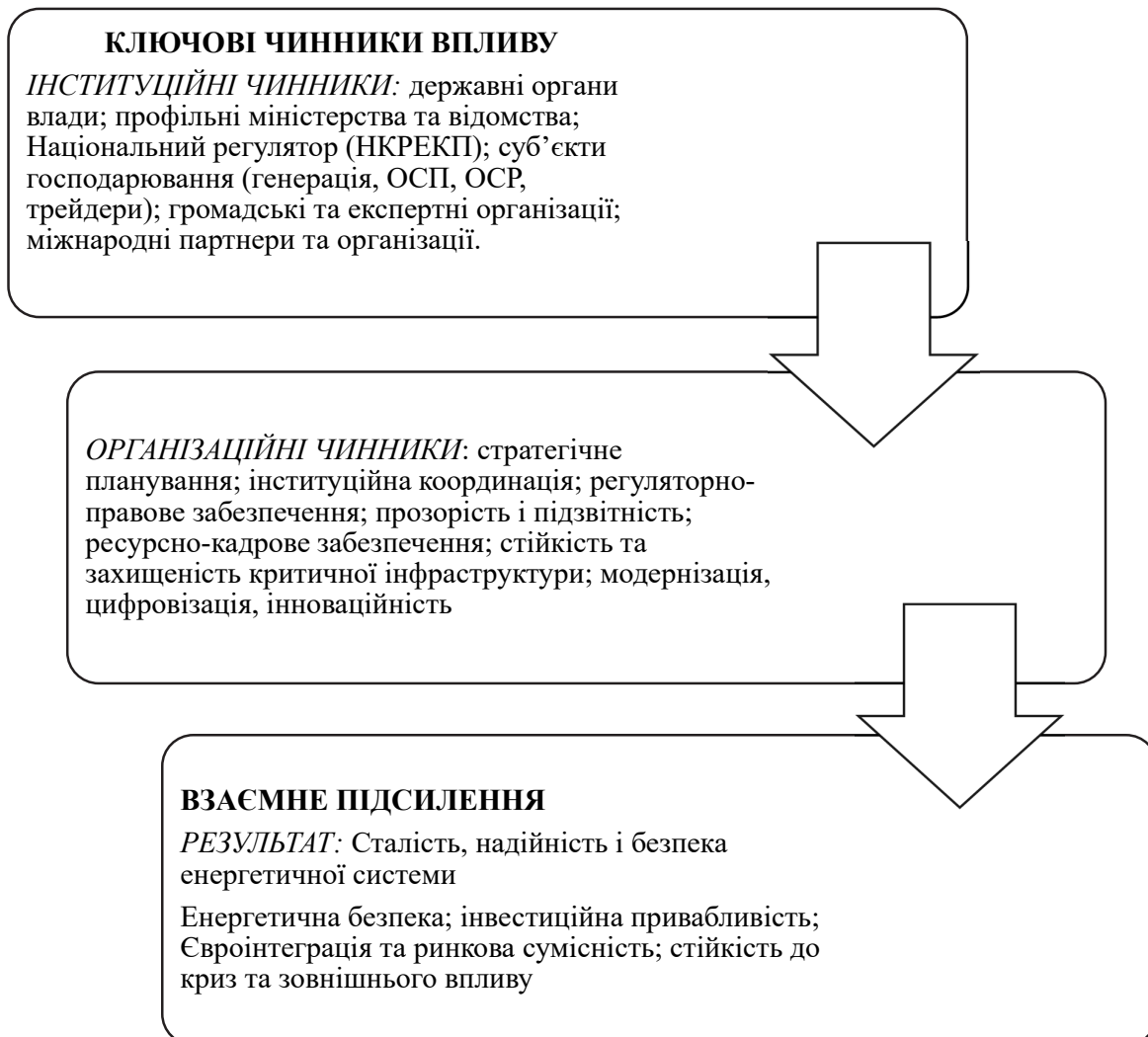

Рис. 1. Схема взаємодії інституційних та організаційних чинників у реалізації державної енергетичної політики України

Джерело: сформовано автором на основі даних [8]

чинником інтеграції України у світовий енергетичний простір. Після енергетичних шоків останніх років країни Європи прискорили реформи у сфері енергетичної безпеки. Різні держави робили ставку на диверсифікацію постачань, інституційну автономію регуляторів, розвиток інфраструктури для імпорту (LNG), механізми забезпечення ємності ринку та тісну міжнародну кооперацію. Аналіз досвіду показує кілька повторюваних моделей, які можуть бути корисними для України.

Доцільно розглянути декілька прикладів:

1. Литва [10] — стратегія енергетичної незалежності через інфраструктуру (приклад Klaipėda LNG). Практика: побудова FSRU (Klaipėda) і подальше державне володіння/контроль над цим активом дозволили Литві швидко позбутися залежності від монопольних постачальників і посилити регіональну роль у постачанні газу. FSRU стала ключовим інструментом стратегії диверсифікації та енергетичної стійкості.

Урок для України: інвестиції в інфраструктурну автономію (термінали, міжмережіві інтерконектори, запаси) дають швидкий стратегічний ефект — зниження ризику монопольного тиску на постачання.

2. Польща [11] — активна диверсифікація імпорту + ринкова лібералізація. Практика: розвиток LNG-терміналу в Świnoujście, транспортувальної мережі та активна політика імпортової диверсифікації (включно з реверсами та транзитом) посилити національну енергетичну стійкість і дали політичний інструмент для підтримки регіональної безпеки. Польща поєднувала інфраструктурні інвестиції з політикою ринку та плануванням споживання.

Урок для України: комбінація інфраструктурної побудови й розвитку гнучкого ринку постачання (різні напрямки та контракти) зменшує вразливість до одного постачальника.

3. Німеччина [12] — великі інвестиції в трансформацію енергосистеми, проблеми залежності та уроки диверсифікації. Практика: енергетична політика (Energiewende) сприяла масштабному розвитку відновлюваних джерел, водночас показала важливість резервної гнучкості та диверсифікації імпорту газу (LNG-партнерства, договори з іншими постачальниками). Німеччина підкреслює важливість державного стратегічного планування та адаптивності політик у кризах.

Урок для України: масштабна декарбонізація/модернізація — правильний курс, але потребує паралельних заходів для забезпечення коротко- і середньострокової надійності (запаси, гнучка генерація, міжмережіві лінії).

4. Великобританія [13] — регуляторна незалежність і механізми забезпечення потужності. Практика: незалежний регулятор (Ofgem) та інструменти забезпечення надійності (capacity market, стратегічні документи про енергетичну безпеку) дають можливість поєднати ринок і гарантії доступності потужності. Офшорні/інвестиційні механізми та чіт-

ка стратегія щодо енергетичної незалежності підвищують стійкість.

Урок для України: підвищення незалежності регулятора та введення ринкових інструментів для гарантування потужності (за потреби) допомагають уникати дефіцитів і стимулювати інвестиції.

5. Європейська інтеграція та синхронізація мереж [14] — колективна складова безпеки. Практика: інтеграція в європейські енергомережі (ENTSO-E), координація експорту/імпорту, спільні механізми цивільного захисту та фінансова/технічна допомога від ЄС суттєво підвищили стійкість країн регіону та дали Україні важливі можливості для підтримки і професійної інтеграції. Синхронізація з ENTSO-E та збільшення експорту потужності у 2024–2025 рр. — яскраві приклади.

Урок для України: активна інтеграція в європейські інституції й інфраструктуру підвищує як технічну, так і політичну стійкість; міжнародна кооперація дає доступ до фінансування та знань.

Узагальнення досвіду цих країн дає змогу системно порівняти ключові інструменти забезпечення енергетичної безпеки та визначити їхню ефективність у різних умовах, загалом щоб краще побачити структуру підходів і оцінити їхні сильні й слабкі сторони, доцільно представити їх у вигляді порівняльної таблиці 1.

Як видно з таблиці 1, ефективна енергетична безпека формується на поєднанні інфраструктурної автономії, ринкової гнучкості та сильної інституційної спроможності. Кожен із прикладів демонструє власний баланс між інвестиціями, регуляторною незалежністю та кооперацією. Для України найбільш результативною є стратегія, яка інтегрує найкращі інструменти — розвиток інфраструктури, диверсифікацію постачання, регуляторну стабільність та активну міжнародну взаємодію.

Узагальнення наведених моделей показує, що країни Європи досягли стійкості завдяки поєднанню інфраструктурних рішень, інституційної зрілості та міжнародної взаємодії. Для України важливо не лише врахувати успішні кейси, а й адаптувати їх з урахуванням власних безпекових викликів і структурних особливостей енергосистеми. Спираючись на проаналізований досвід, можна сформулювати низку практик, що мають потенціал бути ефективно застосованими в українських умовах. [15]:

1. Пріоритет інфраструктурної автономії та регіональної інтеграції — розглянути подібні проекти до FSRU/терміналів та посилити міждержавні інтерконектори (приклад Литви/Польщі). (регіональні LNG- та інтерконекторні рішення).

2. Посилення регуляторної незалежності та впровадження інструментів забезпечення потужності — удосконалити інституційну роль національного регулятора (ясні мандати, прозорі процедури), опціонально — механізми capacity remuneration або стратегічних запасів для критичних періодів. (досвід УК).

3. Швидке завершення/поглиблення євроінтеграційних технічних кроків — поглибити синхронізацію та механізми торгівлі з ENTSO-E, нарощувати пропускну спроможність для імпорту/експорту електроенергії. Це дає технічну і політичну подушку безпеки.

4. Гармонізація національної стратегії з міжнародними зобов'язаннями — узгоджувати національні плани декарбонізації та енергетичної безпеки з нормами ЄС і правилами енергетичного ринку; це полегшує доступ до фінансової підтримки (ЄС, WB, МВФ).

5. Поєднання масштабної модернізації з коротко-/середньостроковими заходами — паралельно з переходом на ВДЕ інвестувати в гнучкі ресурси, зберігання енергії та захист критичної інфраструктури. (уроки Німеччини).

Отже, Європейський досвід показує: інфраструктурна диверсифікація (LNG, інтерконектори) + інституційна спроможність (незалежні регулятори, стратегічне планування) + міжнародна інтеграція — це тривимірна формула стійкої енергетичної безпеки. Для України найбільш релевантні практики — це поєднання швидких інфраструктурних рішень (щоб мінімізувати зовнішню вразливість) і довгострокових реформ інституційного управління

(щоб забезпечити ефективне використання нових можливостей і фінансування).

Варто відмітити, що підвищення ефективності інституційно-організаційного механізму реалізації енергетичної політики можливе шляхом посилення ролі стратегічного планування, що забезпечить довгострокову узгодженість пріоритетів у сфері енергетичної та національної безпеки. Впровадження інноваційних управлінських рішень дозволить адаптувати систему управління до динамічних викликів, а зміцнення координації між інституціями сприятиме узгодженості дій на різних рівнях влади. Додатковим чинником є підвищення рівня прозорості у сфері енергетичного регулювання, що створить передумови для зростання довіри з боку суспільства, бізнесу та міжнародних партнерів, а також забезпечить ефективний контроль за виконанням прийнятих рішень.

Інтеграція енергетичної політики у загальну систему державного управління безпековою сферою є доцільною, оскільки енергетична стабільність безпосередньо впливає на економічну, військову та соціальну складові національної безпеки. Водночас адаптація цієї політики до сучасних викликів, зокрема гібридних загроз і ризиків для критичної інфраструктури, є необхідною умовою для підвищення

Таблиця 1

Порівняння європейських моделей енергетичної безпеки

Країна / Модель	Позитивні сторони	Негативні / обмеження
Литва — інфраструктурна автономія (FSRU Klaipėda)	<ul style="list-style-type: none"> швидке усунення залежності від монопольного постачальника; формування власного інструменту регіонального впливу; гарантований доступ до газових ресурсів завдяки FSRU. 	<ul style="list-style-type: none"> високі початкові інвестиції в інфраструктуру; потреба в постійному утриманні та модернізації FSRU; обмежена гнучкість моделі для країн без морського виходу.
Польща — диверсифікація імпорту + ринкова лібералізація	<ul style="list-style-type: none"> зменшення вразливості до окремих постачальників; розвиток конкуренції на ринку газу; створення умов для регіонального лідерства у постачанні. 	<ul style="list-style-type: none"> необхідність складного балансування між ринком і державною політикою; значні витрати на транспортну інфраструктуру; ризик політизації ринку імпортних контрактів.
Німеччина — системна трансформація (Energiewende)	<ul style="list-style-type: none"> масштабний розвиток відновлюваних джерел; підвищення технологічного рівня та інноваційності енергосистеми; гнучке державне планування у кризові періоди. 	<ul style="list-style-type: none"> довготривалі перехідні ризики залежності від імпорту газу; висока вартість енергетичного переходу; потреба у значних резервних потужностях для стабільності.
Великобританія — регуляторна незалежність та ринки потужності	<ul style="list-style-type: none"> стабільність через незалежного регулятора (Ofgem); забезпечення достатніх генеруючих потужностей через capacity market; чіткість стратегічного планування та інвестиційні стимули. 	<ul style="list-style-type: none"> ринкові механізми можуть збільшувати вартість для споживачів; системи забезпечення потужності потребують регулярного перегляду; залежність від політичних рішень щодо енергетичного переходу.
Європейська інтеграція (ENTSO-E, спільні механізми)	<ul style="list-style-type: none"> зміцнення стійкості через колективну інфраструктуру; доступ до фінансування, технічної допомоги та спільних резервів; підвищення оперативності реагування на кризові ситуації. 	<ul style="list-style-type: none"> необхідність узгодження дій з багатьма країнами; залежність від рішень європейських інституцій; технічні та регуляторні вимоги, які потребують адаптації.

Джерело: сформовано автором

стійкості держави та забезпечення її здатності ефективно протидіяти комплексним загрозам у динамічному безпековому середовищі.

Ефективність інституційно-організаційного механізму реалізації енергетичної політики визначається здатністю держави поєднувати стратегічне планування з оперативним реагуванням на нові виклики. Важливим є впровадження інноваційних управлінських рішень та посилення координації між ключовими інституціями, що забезпечить узгодженість дій на всіх рівнях. Підвищення прозорості та підзвітності у сфері енергетичного регулювання створить умови для зміцнення довіри суспільства й партнерів та підвищення стійкості енергетичної системи України.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, енергетична політика є невід'ємною складовою системи національної безпеки України, оскільки від її ефективності залежить економічна стабільність, обороноздатність та соціальна стійкість держави. Сучасні виклики, зокрема гібридні загрози та ризики для критичної інфраструктури, потребують оновлення інституційно-організаційного механізму реалізації енергетичної політики та його

інтеграції у загальну систему державного управління безпекою. Підвищення ефективності цього механізму можливе шляхом посилення стратегічного планування, впровадження інноваційних управлінських рішень, зміцнення координації між інституціями та забезпечення прозорості регуляторних процесів. Вивчення досвіду європейських країн свідчить, що ключовими чинниками енергетичної безпеки є диверсифікація джерел і маршрутів постачання, незалежність регуляторних органів та тісна міжнародна співпраця, що має бути враховано у вітчизняній практиці. Подальший розвиток енергетичної політики України потребує поєднання внутрішніх реформ із активною інтеграцією до європейського енергетичного простору та гармонізації національних стратегій із міжнародними зобов'язаннями у сфері енергетики та клімату.

У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на розробці механізмів удосконалення координації між ключовими інституціями у сфері енергетичної політики, а також на методах оцінки ефективності реалізації державних стратегій у галузі енергетичної безпеки.

Література

1. Зеленько Г.І. Політико-інституційні детермінанти національної стійкості України : монографія. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2022. 478 с. DOI: 10.32782/riend.2022.478.
2. Кудря С.О., Зур'ян О.В. Інтеграція відновлювальної енергетики в глобальні стратегії енергетичної безпеки. *Відновлювана енергетика та енергоефективність у XXI столітті: матеріали XXVI міжнародної науково-практичної онлайн — конференції*. Київ : Інститут відновлювальної енергетики НАН України, 2025. С. 15–17. URL: <https://www.ive.org.ua/wp-content/uploads/ПРОГРАМА-2025-3-дні-docx-1.pdf> (дата звернення: 10.11.2025).
3. Суходоля О.М., Харазішвілі Ю.М., Рябцев Г.Л. Енергетична безпека України: перспективна модель управління ризиками: монографія. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. 178 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-12/ad_mono_sukhodolia_do_druku_na_site_02_01_2024.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
4. Бурковська М.В. Інституційні аспекти забезпечення енергетичної безпеки України : монографія. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень. 2024. 210 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-03/burkovska_mono.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
5. Сотник І.М., Кулик Л.А. Ефективний енергоменеджмент: теоретичні основи фінансової діяльності енергосервісних компаній. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 3. С. 212–225.
6. Ковальчук Н.О. Енергетична безпека як складова національної безпеки в умовах війни. 2025. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/351.pdf> (дата звернення: 10.11.2025).
7. Бурик З.М. Правові засади реформування системи кадрової безпеки в органах влади в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2020. № 2 (69). С. 191–200.
8. Горник В.Г., Євмешкіна О.Л., Сімак С.В. Цифровізація як інструмент публічного управління в контексті забезпечення інформаційної та енергетичної безпеки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. 2024. Том 35(74). № 6. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/6_2024/6_2024.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
9. Суходоля О.М. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування: аналітична доповідь. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2020. 117 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/sukhodolia_energy_security_sayt-1.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
10. Ружицький І.Ю. Теоретико-концептуальні засади інституційного забезпечення економічної безпеки України. Чернівці: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 298 с.
11. Шевчук І.В. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки України в контексті захисту національних інтересів держави. *Університетські наукові записки*. 2018. № 67–68. С. 313–321.
12. Ковальчук Л.В. Оцінка і оптимізація безпекових ризиків для критичної інфраструктури енергетики. 2023. URL: <https://www.kdpu-nt.gov.ua/uk/content/ocinka-i-optymizaciya-bezpekovyh-ryzykiv-dlya-krytychnoy-infrastruktury> (дата звернення: 10.11.2025).

13. Льєнко А. С. Енергетична безпека України: сутність, загрози та механізми регулювання. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2019. № 4. С. 61–66.
14. Мильніченко С. Проблеми функціонування та розвитку енергетичного комплексу регіону. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 36(3). С. 74–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2014_36%283%29__15 (дата звернення: 10.11.2025).
15. Бірол Ф. Executive Director rebuts three myths about today's global energy crisis. 2022. URL: <https://www.iea.org/news/executive-director-rebuts-three-myths-about-todays-global-energy-crisis> (дата звернення: 10.11.2025).

References

1. Zelenko, H. I. (2022). Polityko-instytutsiini determinanty natsionalnoi stiikosti Ukrainy [Political and institutional determinants of Ukraine's national resilience]. Kyiv: Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. 478 p. DOI: 10.32782/ipiend.2022.478 [in Ukrainian].
2. Kudria, S. O., & Zur'ian, O. V. (2025). Intehratsiia vidnovliuvalnoi enerhetyky v hlobalni stratehii enerhetychnoi bezpeky [Integration of renewable energy into global energy security strategies]. *Vidnovliuvana enerhetyka ta enerhoefektivnist u XXI stolitti: proceedings of the XXVI International Scientific and Practical Online Conference*. Kyiv: Instytut vidnovliuvalnoi enerhetyky NAN Ukrainy. Pp. 15–17. URL: <https://www.ive.org.ua/wp-content/uploads/ППОГПАМА-2025-3-дні-docx-1.pdf> [in Ukrainian].
3. Sukhodolia, O. M., Kharazishvili, Yu. M., & Riabtsev, H. L. (2023). Enerhetychna bezpeka Ukrainy: perspektyvna model upravlinnia ryzykamy: monohrafiia [Energy security of Ukraine: a prospective model of risk management: monograph]. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. 178 p. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-12/ad_mono_sukhodolia_do_druku_na_site_02_01_2024.pdf [in Ukrainian].
4. Burkovska, M. V. (2024). Instytutsiini aspekty zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky Ukrainy: monohrafiia [Institutional aspects of ensuring Ukraine's energy security: monograph]. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. 210 p. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-03/burkovska_mono.pdf [in Ukrainian].
5. Sotnyk, I. M., & Kulyk, L. A. (2015). Efektyvni enerhomenedzhment: teoretychni osnovy finansovoi diialnosti enerhoservisnykh kompanii [Effective energy management: theoretical foundations of financial activities of energy service companies]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, № 3, pp. 212–225 [in Ukrainian].
6. Kovalchuk, N. O. (2025). Enerhetychna bezpeka yak skladova natsionalnoi bezpeky v umovakh viiny [Energy security as part of national security under wartime conditions]. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/351.pdf> [in Ukrainian].
7. Buryk, Z. M. (2020). Pravovi zasady reformuvannia systemy kadrovoy bezpeky v orhanakh vlady v Ukraini [Legal principles of reforming the personnel security system in public authorities of Ukraine]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, № 2 (69), pp. 191–200 [in Ukrainian].
8. Hornyk, V. H., Yevmieshkina, O. L., & Simak, S. V. (2024). Tsyfrovizatsiia yak instrument publicznego upravlinnia v konteksti zabezpechennia informatsiinoi ta enerhetychnoi bezpeky [Digitalization as a tool of public administration in the context of information and energy security]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho*, Vol. 35(74), № 6. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/6_2024/6_2024.pdf [in Ukrainian].
9. Sukhodolia, O. M. (2020). Enerhetychna bezpeka Ukrainy: metodolohiia systemnoho analizu ta stratehichnoho planuvannia: analitychna dopovid [Energy security of Ukraine: methodology of system analysis and strategic planning: analytical report]. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. 117 p. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/sukhodolia_energy_security_sayt-1.pdf [in Ukrainian].
10. Ruzhytskyi, I. Yu. (2021). Teoretyko-kontseptualni zasady instytutsiinoho zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Theoretical and conceptual foundations of institutional support for Ukraine's economic security]. Chernihiv: NU «Chernihivska politehnika». 298 p. [in Ukrainian].
11. Shevchuk, I. V. (2018). Normatyvno-pravove zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy v konteksti zakhystu natsionalnykh interesiv derzhavy [Regulatory and legal support of economic security of Ukraine in the context of protecting national interests]. *Universytetski naukovyi zapysky*, № 67–68, pp. 313–321 [in Ukrainian].
12. Kovalchuk, L. V. (2023). Otsinka i optymizatsiia bezpekovykh ryzykiv dlia krytychnoi infrastruktury enerhetyky [Assessment and optimization of security risks for critical energy infrastructure]. URL: <https://www.kdpu-nt.gov.ua/uk/content/ocinka-i-optimizaciya-bezpekovyh-ryzykiv-dlya-krytychnoyi-infrastruktury> [in Ukrainian].
13. Iliencko, A. S. (2019). Enerhetychna bezpeka Ukrainy: sutnist, zahrozy ta mekhanizmy rehuliuвання [Energy security of Ukraine: essence, threats and regulation mechanisms]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*, № 4, pp. 61–66 [in Ukrainian].
14. Mylnichenko, S. (2014). Problemy funktsionuvannia ta rozvytku enerhetychnoho kompleksu rehionu [Problems of functioning and development of the regional energy complex]. *Zbirnyk naukovykh prats ChDT U. Seriia: Ekonomichni nauky*, Issue 36(3), pp. 74–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2014_36%283%29__15 [in Ukrainian].
15. Birol, F. (2022). Executive Director rebuts three myths about today's global energy crisis. URL: <https://www.iea.org/news/executive-director-rebuts-three-myths-about-todays-global-energy-crisis> [in English].